

Nr 143

Utlåtande i anledning av motioner om upptagande av allergologin som självständig specialitet.

(2:a avd.)

I de likalydande motionerna I: 530 av fru *Hultell* och II: 674 av fru *Kristensson* och herr *Björkman* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt universitetskanslersämbetet att undersöka förutsättningarna för att tillerkänna allergologin ställning som självständig specialitet.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från *universitetskanslersämbetet* och *socialstyrelsen*. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Som framgår av de över motionerna avgivna yttrandena har frågan om införande av allergologin som en självständig specialitet under senare år övervägts i olika sammanhang. Universitetskanslersämbetet och socialstyrelsen har i sitt gemensamma förslag om grundutbildning och vidareutbildning av läkare, vilket avgavs så sent som i februari innevarande år, berört frågan men ansett sig inte böra föreslå någon specialitet inom området. Som de båda myndigheterna framhållit i sina yttranden över motionerna synes det lämpligast att avvakta de överväganden om allergivårdens organisation som för närvarande pågår inom socialstyrelsen. Utskottet anser sig därför inte böra tillstyrka motionerna utan hemställer att riksdagen avslår motionerna I: 530 och II: 674.

Stockholm den 22 oktober 1968

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 144.

Yttranden över motionerna I: 530 och II: 674**Universitetskanslersämbetet (3.4.1968)**

Ärendet har behandlats av fakultetsberedningen för medicin, odontologi och farmaci, som föreslår att motionerna avstyrks.

Allergologisjukdomarna utgör genom sina ofta mycket besvärande symptom ett allvarligt problem för ett stort antal människor i olika åldrar. För vissa av dessa personer försvåras den dagliga livsföringen högst avsevärt genom sjukdomen. Behandlingsformerna har emellertid ännu så länge — vilket också framhålls i motionerna — varit jämförelsevis osäkra.

Motionärerna anser att ett upptagande av allergologin som en självständig specialitet skulle komma att innebära ökade möjligheter att komma till rätta med hithörande sjukdomar.

Spörsmålet om införande av allergologin som självständig specialitet har varit föremål för bedömning i samband med specialist- och läkarutbildningssakkunnigas utredningsarbete (SOU 1967: 51). De sakkunniga föreslog inte någon specialitet inom området. I sitt gemensamma förslag med anledning av de sakkunnigas utredning (»Läkares grundutbildning och vidareutbildning», stencil februari 1968) erinrade UKÄ och socialstyrelsen om att i sakkunnigutredningen och remissbehandlingen förslag framförts om införande av en rad specialiteter — bl. a. internmedicinska allergisjukdomar — utöver dem som ämbetsverken förordade. Ämbetsverken ansåg det emellertid böra ankomma på den föreslagna nämnden för läkares vidareutbildning att med uppmärksamhet följa utvecklingen och föreslå de ändringar i specialitetsförteckningen, som kunde komma att visa sig befogade. Vid ärendets behandling i UKÄ:s styrelse lät två ledamöter göra en protokollsanteckning angående utbildningen inom allergologin av lydelse som framgår av bifogade utdrag.¹

Allergologins ställning är för närvarande oklar och det är inte otänkbart att verksamheten inom området i framtiden kommer att drivas efter andra linjer än tidigare — t. ex. med ett större inslag av laboratoriemässiga undersökningar. Den fortsatta allergologiska verksamheten kan därför komma att få sin inriktning förskjuten åt andra håll jämfört med nuvarande förhållanden. UKÄ vill nämna att — enligt vad ämbetsverket inhämtat — frågan om allergologins framtida ställning inom sjukvårdsorganisationen för närvarande prövas av socialstyrelsen. I avbidan på denna prövning synes det motionsvis framförda yrkandet icke böra nu föranleda åtgärd.

UKÄ vill samtidigt understryka vikten av att ökad forskning inom området kommer till stånd eftersom fördjupade kunskaper om bl. a. allergiernas orsaker kan ge underlag för säkrare diagnostisering och effektivare vård. Ämbetsverket vill härvidlag bl. a. peka på de möjligheter som statens medicinska forskningsråd kan erbjuda vad gäller åtgärder, avsedda att stimulera forskningen inom området. Enligt vad UKÄ inhämtat överväger forskningsrådet frågan om inrättande av en forskartjänst inom det aktuella fältet.

¹ Här uteslutet.

Socialstyrelsen (5.4.1968)

För närvarande finns inte någon särskild läkarspecialitet upptagen för allergisjukdomar. Frågan om en sådan specialitet diskuterades dock av den utredning om läkarutbildningen — benämnd SLUS — som år 1966 tillsattes av dåvarande medicinalstyrelsen och universitetskanslersämbetet med anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag åt ämbetsverken att bl. a. utreda förutsättningarna för Sveriges anslutning till ett avtal om enhetliga regler rörande specialistkompetens för läkare med i huvudsak det innehåll, som föreslagits av en nordisk arbetsgrupp (NU 1964: 6). SLUS redovisade år 1967 sina förslag i betänkandet »Läkares grundutbildning och vidareutbildning» (SOU 1967: 51) och framhöll därvid följande i den nu aktuella specialitetsfrågan (s. 176).

»1967 års sjukhusförteckning upptar två allergologiska kliniker. Den ena kliniken är inrättad vid karolinska sjukhuset. Dess överläkare är samtidigt professor i klinisk dermatologisk allergologi. Vid kliniken behandlas huvudsakligen patienter med allergiska hudsjukdomar. Den andra kliniken är inrättad vid Sahlgrenska sjukhuset. Dess överläkare är docent i medicin, företrädesvis allergologi. Vid kliniken behandlas i första hand patienter med invärtes allergiska sjukdomar, framför allt astma. Patienter med dylika sjukdomar behandlas i övrigt vid både medicinska kliniker och lungkliniker. Vid dessa kliniker förekommer detta i stor omfattning. Så är exempelvis förhållandet vid medicinska kliniken II vid S:t Görans sjukhus, där överläkaren är docent i invärtesmedicinsk allergologi, och vid medicinska kliniken A i Lund. Lungkliniker har först under senare år i större utsträckning inrättats vid sjukhusen. Vid dessa kliniker behandlas numera även ett icke ringa antal astmapatienter. Som exempel härpå kan nämnas medicinska thoraxkliniken vid karolinska sjukhuset samt lungklinikerna vid akademiska sjukhuset och vid regionsjukhuset i Örebro.

I övrigt förekommer allergisjukdomar inom olika specialområden av medicinen, framför allt inom dermatologi, otorhinolaryngologi och pediatrik. Vid vissa kliniker inom dessa specialiteter bedrivs allergologisk sjukvård i betydande omfattning.

Internmedicinsk allergologi utgör sålunda enligt vår mening inte ett område av medicinen, som kan sägas vara väl avgränsat mot andra specialiteter. Dessutom är dess plats i sjukvårdsorganisationen för närvarande oklar. Vi anser oss därför inte kunna föreslå att internmedicinska allergisjukdomar införs i specialitetsförteckningen som en självständig specialitet.»

Efter remissbehandling av ovannämnda utredning överlämnade socialstyrelsen och universitetskanslersämbetet i skrivelse till Konungen den 22 februari 1968 förslag beträffande läkarutbildningen (stencilerat betänkande). I denna skrivelse anmälde ämbetsverken att diskussion förekommit att införa bl. a. internmedicinska allergisjukdomar i specialitetsförteckningen. Ämbetsverken förde emellertid inte fram något förslag härom men anmälde, att det borde få ankomma på en av ämbetsverken förordad nämnd för läkares vidareutbildning att med uppmärksamhet följa utvecklingen och föreslå de ändringar i specialitetsförteckningen, som kunde visa sig befogade.

Allt socialstyrelsen inte ansåg sig kunna ta slutlig ställning i det nu aktuella ärendet berodde bl. a. på att frågan om allergisjukvårdens organisa-

tion då var och fortfarande är föremål för prövning inom styrelsen. På uppdrag av dåvarande generaldirektören Engel i medicinalstyrelsen redovisade överläkarna H. Arnoldsson och H. Colldahl den 1 juli 1966 ett betänkande med utredning och förslag rörande allergivårdens framtida organisation. Betänkandet har remissbehandlats och socialstyrelsen avser att inom en snar framtid framlägga förslag i ärendet.

Det kan i detta sammanhang också framhållas att någon specialitet i allergologi inte finns upptagen i de specialitetsförteckningar, som på grundval av det föreslagna avtalet om specialistkompetens för nordiska läkare nyligen fastställts i Danmark, Finland och Norge.

Enligt socialstyrelsens mening måste allergivården starkt uppmärksammas vid den fortsatta utbyggnaden av sjukvårdsorganisationen. Som också anförs i motionerna är allergisjukdomar mycket vanliga och har mångskiftande karaktärer. Våra kunskaper om uppkomsten av dessa sjukdomar är emellertid ännu delvis bristfälliga och våra undersöknings- och behandlingsformer är ofta osäkra. Vissa nya vetenskapliga rön inom den immunologiska forskningen — bl. a. vunna av svenska forskare — ger emellertid förhoppning om att diagnostiserings- och därmed behandlingsmöjligheterna på allergologins område skall kunna successivt förbättras. Inriktning av allergivården liksom frågan om dess framtida organisation kan enligt socialstyrelsens uppfattning komma att påverkas av de nya vetenskapliga landvinningarna.

Det finns bl. a. skäl, som talar för att en utvecklad laboratoriediagnostik i framtiden skall utgöra den väsentliga sammanhållande faktorn i de skilda allergologiska verksamheterna såsom inom invärtesmedicin, dermatologi, otorhinolaryngologi och pediatrik. I sådant fall borde allergologispecialiteten snarare ges en laboratoriemässig inriktning än den rent kliniska förankring, som specialiteten hittills diskuterats få.

Socialstyrelsen anser på grundval av de skäl, som ovan anförts, det inte nu finnas motiv att införa allergologi i läkarspecialitetsförteckningen. Styrelsen anser det lämpligt att avvakta pågående utredning om allergivårdens organisation, innan ställning tas i detta ärende. Det torde för övrigt enligt socialstyrelsens uppfattning vara svårt att föreskriva en adekvat utbildning för en specialitet utan att frågan om det sjukvårdsmässiga underlaget för den aktuella specialiteten är löst.

Med hänvisning härtill föreslår socialstyrelsen att riksdagen måtte avslå de vid innevarande års riksdag väckta likalydande motionerna I: 530 och II: 674 om upptagande av allergologi som självständig specialitet.